

Sveriges Energiföreningars RiksOrganisation, SERO Svensk Vattenkraftförening, SVAF

Box 57

Box 57

731 22 KÖPING

731 22 Köping

2010 07 30

Miljödepartementet

103 33 Stockholm

Remissvar från SERO och SVAF på SOU 2010:17 *Prissatt vatten*

Inledning

Utredningen ger ett omfattande underlag för behandling av frågan. Det är dock ytterst beklagligt att EU inte kan formulera sig på ett sätt som kan tolkas entydigt. Vi delar utredningens uppfattning att Sverige genom befintliga avgiftssystem redan prissätter vatten på ett sätt som uppfyller vattendirektivets krav i artikel 9.

Vi konstaterar också att det finns en motsättning mellan direktiven om gynnande av förnybar energi och vattendirektivet samt att utredningen Prissatt vatten fäst alltför stor vikt vid vattendirektivets mål på bekostnad av produktionsmålen. Huvudsyftet med vattendirektivet är att säkra kvaliteten på dricksvattnet i Europas vattentäkter ur kemisk och bakteriell synpunkt medan t. ex. värnad biologisk mångfald också är ett mål men med lägre prioritet och nämns t. ex inte i direktivets 41 artiklar utan får utläsas på annat sätt. Strävan efter bibehållen eller ökad biologisk mångfald är självfallet önskvärd men måste hela tiden vägas mot kostnader och prissättas för att vägas mot kraven i förnybarhetsdirektiven. Utredningen saknar tyvärr en sådan analys.

Övergödning

Övergödning av sjöar och hav, särskilt Östersjön är ett allvarligt problem som måste mildras. Samtidigt finns en stundande bristsituation för tillgången på fosfor i världen vilket ytterligare motiverar att inte spola ut fosfor och kväve via vattendragen. Utredningens recept att kräva ytterligare rening vid befintliga reningsverk eller krav på nya är en framkomlig väg med alternativet att i stället för rening betala en avgift. Den avgiften bör grundas på ett pris per kilo fosfor respektive kväve.

Samtidigt behöver det införas ett system där den som bortför eller lagrar P och N kan få en ersättning också räknat per kilo. Försök pågår med musslor och det verkar fungera bra men har begränsad effektivitet med en relativt hög kostnad per bortfört kilo växtnäring.

Helt andra volymer på bortförd växtnäring uppnår man genom att föra bort vass som skördas grön under augusti och transporteras till biogasanläggningar. Växtnäringen kommer då till nytta när rötresten senare sprids ut som gödning på åkermark. Utvecklingen av sådana återvinningssystem bör främjas av staten.

Ett annat viktigt sätt att återvinna växtnäring på drift är att sila vatten över våtmarker, bevattna energiodlingar eller låta det deponeras i bottenslammet i anlagda dammar. En förbisedd faktor i det sammanhanget är den stora miljönytta befintliga kraftverksdammarna gör i landskapet. I dammarna deponeras olika ämnen bl. a. växtnäring i bottenslammet. Det slammets kan sedan tas tillvara och beroende på innehåll antingen deponeras eller användas som gödning. Tillsammans med övrig nytta som en kraftverksdamm kan göra i form av bevarad grundvattennivå och vattenförsörjning av våtmarker måste det till mycket starka skäl för att utrivning av en damm skall få ske. Bättre möjlighet för fisk att vandra torde ofta inte väga upp skadan av att riva ut en damm vid en seriös och faktagrundad prövning.

Att förhindra utlakning av växtnäring från åkermark och skog är viktigt. När det gäller kantzoner längs vattendrag verkar en remsa på ca 10 meter som inte jordbearbetas utan lämnas gräsbevuxen eller odlas med t. ex. energiskog göra god nytta. Att som utredningen föreslår införa krav på sådana zoner där de kan göra nytta är högst rimligt med sanktion i form av en avgift om de inte anläggs tillstyrks av oss.

Däremot saknar utredningen en redovisning av möjligheten att via Terra Preta-teknik binda växtnäring i marken. Tekniken har nyligen återupptäckts av arkeologer vid utgrävningar av gamla indianbosättningar i Amazonas djungler. Det man förundrades över var att jorden var svart med metertjocka lager av jord som odlats i hundratals år utan att utarmas. Svartan kom av träkol. Det hade näringsberikat med urin, träck och kompost innan det brukades ner i odlingsjorden. Kolet magasinerade sedan växtnäringen i sin molekylstruktur och släppte sedan loss näringen i långsam takt över flera år. Jorden behöll då sin bördighet och vattenhållande förmåga. När lagret av växtnäring ebbade ut fylldes det på med ett nytt lager av näringsberikat träkol. I USA och på Nya Zeeland ägnas stort intresse och omfattande försök görs med Terra Preta-teknik för att säkert lagra in koldioxid som fångats in av växter och bundits i fast kol med organiskt ursprung. Sådant kol nedbrukat i åkerjorden bevaras nästan inert under tusentals år och utgör ett alternativ till infångning och lagring med andra mer eller mindre osäkra metoder. Genom att ge en ersättning till de lantbrukare som brukar ner organiskt kol i marken minst motsvarande beräknad kostnad för CCS skulle man förutom kolet också binda den växtnäring som bands till kolet så att den bara släpptes långsamt med minimal utlakning.

Problemet med övergödning är så allvarligt att flera metoder som kan mildra problemet förtjänar att testas.

Prissätt radioaktiva utsläpp

På platser där det sker verksamhet förknippad med radioaktiva ämnen sker alltid vissa utsläpp till luft, mark och vatten. I dag sker alla sådana utsläpp gratis i Sverige. Det innebär t. ex. att verksamheten vid Studsvik som genererar världens största utsläpp till vatten av radioaktiva ämnen kan ske gratis, vilket kan upplevas som orättvist då verksamheten med upparbetning och friklassning av radioaktivt skrot är mycket lönsam. I det sammanhanget vill vi också påtala att det behövs en kartläggning av hur mycket radioaktivt material som tvättas ur särskilt de marker som drabbades av stora nedfall efter Tjernobyli och som nu vandrar mot Östersjön. Hur stor nytta gör kraftverkens dammar genom att radioaktivt slam deponeras i dem så att det kan tas om hand vid behov?

SERO och SVAF vill även påminna om de föroreningar som den tidigare uranbrytningen i Ranstad medför i omkringliggand vattendrag med bland annat i Hornborgasjön.

2.4 Analys och slutsatser – vad har gjorts tidigare och vad pågår?

SERO och SVAF avvisar tankar på att alla som använder vatten på något sätt skall beläggas med avgifter. Däremot bör alla som tillför föroreningar av något slag kunna beläggas med avgifter där det är möjligt att mäta utsläppen av eutrofierande ämnen och gifter. De svenska reningsverken ger den möjligheten och bör därför belastas med högre avgifter än i dag för att bekosta miljöötgärder. När det gäller att avgiftsbelägga källorna till diffusa utsläpp anser vi det inte möjligt att i dag ange någon bas att rättvist basera uttaget på.

Enligt HOBAS-utredningen hade skatten på kvävehandelsgödsel effekten att utsläppen via markzonutlakningen minskade med ca 1500 ton per år. När den skatten avskaffades kunde man misstänka att givorna åter skulle öka med motsvarande tal men vi tror inte att så blir fallet på grund av det höga priset på kvävegödsel. Helt avskaffad skatt kan höja den ekonomiskt optimala kvävegivan. Med tanke på att det finns få möjligheter att på något annat sätt påverka de diffusa utsläppen från åkermark anser vi det befogat att återinföra en skatt på kvävegödselmedel som markering i syfte att bringa ner kväveläckaget. Detta harmonierar också med synsättet att förorenaren skall betala.

3.4 Tolkningen av artikel 9

SERO och SVAF biträder den svenska regeringens tolkning av artikel 9 och avvisat kommissionens klagomål. Skrivningen av artikel 9 är oklar om vattentjänster och betalning för dem. En tolkning kunde vara att vatten som passerar ett vattenkraftverk skulle avgiftsbeläggas. I likhet med regeringen avvisar SERO och SVAF en sådan tolkning av direktivets artikel 9.

8.2 Bedömning och förslag angående styrmedel för vattenmiljön

SERO och SVAF biträder utredningens bedömning att några nya generella ekonomiska styrmedel inte bör införas nu.

Vi tillstyrker också förslaget att en avgift får betalas som alternativ till att konkreta åtgärder skall vidtas som kompensation för förändringar eller skador.

Vi är tveksamma till alltför stora förändringar i fördelningen av nuvarande bygdeavgifter eftersom dessa grundas på ersättning till bygden för att dess naturresurser tas i anspråk. Samma gäller även för fiskeavgifter som utgör en kompensation för att bygden fått försämrat fiske.

SERO och SVAF noterar att utredningen, på sid 320, uttalar att förslaget om en ändrad inriktning av bygdeavgifters användning i vissa fall skulle kunna bidra till finansiering av vattenmyndigheternas åtgärdsprogram. SERO och SVAF anser att detta uttalande inte är helt förenligt med utredningens slutsats angående kostnadstäckning för vattentjänster. Vi vill också i detta sammanhang påminna om regeringens utredningsdirektiv till Utredningen svensk vattenadministration, som lämnade betänkandet "Klart som vatten" (SOU 2002:105). I direktivet angavs att "användning av vatten för kraftproduktion skall inte ingå i den

föreslagna avgiften". Vi vill dessutom ånyo klargöra att vattenkraftproduktion varken förbrukar eller förorenar vatten.

SERO och SVAF vill komplettera utredningens redovisning av fastighetsskatt för vattenkraft, sidan 167, och peka på att beslut nyligen fattats att höja skattesatsen till 2,8 % från och med 2011.

När det gäller kostnader för provtagning och analyser av utsläpp från en verksamhetsutövare bör dessa bekostas av verksamhetsutövaren medan det allmänna bör stå för analyser och provtagningar som inte kan knytas till viss verksamhet. Det är viktigt att branschen som helhet inte belastas med kostnader för utökad tillsyn och provtagning för att tillgodose ett allmänt intresse,

8.2.1 Generella ekonomiska styrmedel kombinerade med kvantitativa regleringar

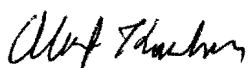
Som framgår av utredningen är detta ett mycket besvärligt område att hitta någon bra modell för. Ideer om att till viss del kopiera systemet med utsläppsrätter för koldioxid kan fungera för större utsläpp med en gratisdel samt avgifter för utsläpp över den gränsen. Men man når då inte diffusa utsläpp och inte heller mindre utsläpp under vad som är en rimlig nedre gräns för att ingå i systemet. Genom att avskaffa skatten på fosfor och kvävegödselmedel samt avgiften för kadmiuminnehåll, avhände sig staten möjligheten att den vägen påverka jordbrukets användning av dessa insatsvaror till förmån för en minskning av avdraget för dieselskatten. Ur miljösynpunkt blev det ett olyckligt utfall och det gäller särskilt kadmiumavgiften.

En möjlig väg kan vara att prissätta utsläpp av fosfor, kväve, övriga eutrofierande ämnen samt gifter (t.ex. kadmium) med ett pris per kilogram samt betala tillbaka samma belopp till den som genom olika åtgärder kan fånga in dessa ämnen genom t. ex. musselodling, skörd av grönmassa sommartid och andra sätt. Effekten av våtmarker, dammar bör också kunna vägas in och värdet belönas på något sätt. Som en följd av det synsättet bör det finnas mycket starka motiv för att utrivningen av en damm skall tillåtas.

Eftersom Naturvårdsverket ännu inte lämnat sitt förslag till avgiftssystem hoppas vi få återkomma med synpunkter på det förslaget.

För

Sveriges Energiföreningars RiksOrganisation

Olof Karlsson, V. ordf.

Svensk Vattenkraftförening

Walter Johansson, V. ordf.